

Diarienummer: A2016/01307/I

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissyttrande avseende promemorian Ds 2016:21 Ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen (BUV) vid Stockholms universitet lämnar här synpunkter på rubricerad promemoria.

BUV delar grundbudskapet att det behövs en begränsning av möjligheten för kommuner att placera ensamkommande barn i annan kommun än den anvisade. Det är påtagligt att den befintliga anvisningsmodellens syfte motverkats av de kommuner som valt att placera ensamkommande barn i andra kommuner och vitsordar att det därmed skapats en ojämn fördelning av ansvaret för mottagandet. BUV delar också inställningen att förslaget kommer innebära bättre förutsättningar för kommunerna att planera sin verksamhet. Avseende delen av promemorian som behandlar förslaget till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160) har BUV inga synpunkter.

BUV vill göra följande två påpekanden:

1) Promemorian lyfter och beskriver samarbetet mellan olika aktörer, såsom socialtjänst, boende och skola, men redogör inte för godmanskapet. Även om lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn är en särreglering och inte direkt faller inom ramen för lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) kan regleringens krav komma att påverka anvisningskommunerna i denna del efter en lagändring. Det finns redan brist på goda män i flera av landets kommuner och det finns inga vetenskapliga studier som har undersökt hur godmanskapet fungerar utifrån ett barnperspektiv. Konsekvensbeskrivningen anger förvisso att lagändringen syftar till att stimulera kommunernas beredskap och kapacitet, men BUV undrar hur kommunernas (specifikt överförmyndarnämndernas) förutsättningar att utse och bibehålla fungerande godmanskap för ensamkommande barn kan komma att påverkas av förslaget. God man är juridiskt motsvarande förälder och spelar således en avgörande funktion i vardagen för ett ensamkommande barn utifrån ett barnperspektiv.

2) Det viktigt att ensamkommande barn med specifika vårdbehov och problem skyndsamt får placering i annan kommun om anvisningskommunen inte kan tillhandahålla detta. BUV vitsordar därför att det behövs en möjlighet till undantag även när vårdbehov enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) inte föreligger specifikt.

Bristerna i det befintliga systemet och indikationer från exempelvis SOU 2011:64 ger dock för handen att kommuner kan tendera att utgå från att ensamkommande barn kommer att vara problem och utgöra framtida "kostnadsbördor" för kommunen. I SOU 2011:64 framgår detta som en delförklaring till att vissa kommuner försökt undandra sig åtaganden i mottagandet för ensamkommande.

Enligt förslaget ska Länsstyrelsens beslut inte kunna överklagas, om en kommun ansökt om undantag. BUV bedömer att denna lösning är bra. Det innebär dock att det inte kommer att skapas praxis för när en anvisningskommun inte skäligen ska anses ha

kapacitet att kunna erbjuda viss typ av vård. I promemorian framgår att förslaget till formulering i lagen är att det ska finnas "synnerliga skäl, i vilket fall placering efter godkännande från länsstyrelsen får ske i ett boende i en annan kommun inom lämnat" (s. 9). Begreppet "synnerliga" signalerar att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Det framgår senare att det ska handla om "tungt, specifika vårdbehov på grund av fysiska, psykiska eller sociala problem som kräver särskilda insatser" (s. 15).

BUV vill dock påpeka att det finns studier som indikerat att ungefär 60% av ensamkommande barn vid något tillfälle kan ha behov av vård eller annat stöd för sin psykiska hälsa och välmående.¹

BUV menar således att förslaget till en möjlighet till undantag gällande placering av barn med särskilda vårdbehov kan behöva vara mer detaljerat (avseende när särskilt vårdbehov kan anses föreligga).

Stockholm 2016-07-13

För BUV

Daniel Hedlund
Forskare

¹ Se exempelvis Bean, T., Eurelings-Bontekoe, E., Mooijaart, A., & Spinhoven, P. (2006). Factors associated with mental health service need and utilization among unaccompanied refugee adolescents. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 33(3), 342-355.